

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

ELLEN KEY PÅ 60-ÅRS DAGEN

Europeiska Stämmor

om Ellen Key.

För Idun af • GEORG BRANDES •

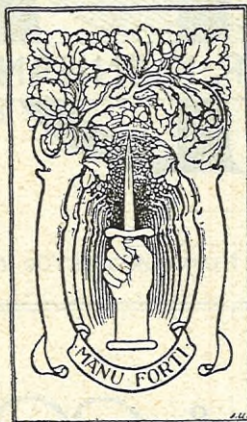
• EUGEN DIEDERICHS •

• MAXIM GORKIJ •

• MAURICE MÆTERLINCK •

• PAUL MARGUERITTE •

• ADA NEGRI •

Ellen Keys Exlibris.

Uttalanden

• VITALIS NORSTRÖM •

• ALVILDE PRYDZ •

• GABRIELE REUTER •

• RAINER MARIA RILKE •

• GUSTAF F. STEFFEN •

• VERNER SÖDERHJELM •

Ellen Key vid 6 år.

EN SEXTIOÅRS DAG blir alltid en erinringens dag; när den är Ellen Keys, blir den också i någon mån en uppgörelsens.

Återblicken, för att börja med den, visar oss en enkel och snarfortald lefnadsbana med få och föga sentionella data — men om hvars inre historia och hvars betydelse för de medlevande kunde skrivas volymer. Den visar oss en lefnad, enkel och öppen, sammanlänkad af den tragna arbeterskans till det yttre ganska likformade dagar, men full af tankemöda, strid och sträfvan. Alltid strid, först inom henne själf, medan själsförklarings och världsförklarings grund lades hos den unga drömmerskan och fridssökerskan borta på den älskade, ensliga gamla småländska egendomen, så vid mognare år därtill äfven mot människorna om rätten att få lära och lefva i enlighet med den öfvertygelse hon kämpat sig till. Det var under det senare stridsskedet, under de år, då landtbon och ensamhetsdyrkaren Ellen Key var bosatt i hufvudstaden och ägnade all sin lediga tid, medan hon genom undervisning skaffade sig ett ytterligt anspråkslöst uppehälle, åt obetald upplysningsverksamhet, som hennes namn blef till det röda namnet, alltid omgifvet af stridens buller och gny och ofta grymt missbrukadt.

Nu åter, vill man tänka, äro både de yttre och inre kampären tilländalupna; man har en känsla af att Ellen Key, midt bland alla sina vänner och intressen och sitt rika arbete, liksom aflägsnat sig någon mån från världen, i hvarje fall från vår värld här hemma med dess dagssplit och spaltpolemik, att hon fått större ögonmått liksom ett större och mera försonligt leende.

Det blir också i enslighet hon kommer att begå sin 60-årsdag den 11 dennes; och bortom tusen stämmor på andra tungomål skall den svenska hälsningen nå henne, kanske mindre skorrande, mer samstämmig än hvad hon är van att höra.

Ty, för att i någon mån snudda äfven vid

uppgörelsen: Ellen Key är icke bortskämd med sympati här i Sverige.

Om vi öfver hufvud ha något att förebrå oss gent emot henne, icke är det öfvermått af bortkollrande beröm, icke brist på kritisk vilja eller rättare ovilja.

Ingen människa har privilegium på den absoluta sanningen, och liksom Ellen Key ej skrädt orden, när det kränkts, som hon ansåg rättfärdigt, ej heller sparat hvad hon betraktade som falska och hindersamma ideal, så har hon ej heller behöft eller begärt att bli skonad för mothugg. Det är allom klart, att hennes afståndstagande från de kristna idealen, hennes utbytande af gudstron mot lifstron, af plikt-moral mot lyckomoral, af själföfrentelsens ideal mot själfutvecklingens, hennes omstörtande planer i fråga om uppfostran och förhållandet mellan man och kvinna, måst djupt sára mången öfvertygelseetrogen kristen och mången lojal samhällsbevarare. Men om man därför eller af andra skäl vägrar att följa Ellen Key — man kan ju också tycka att hennes tankeflykter stundom äro för halsbrytande — har man därmed icke lof, det borde ej behöfva sägas, att neka det rättmätiga erkännandet åt hennes ärliga vilja att bygga upp, där hon rifvit ner, och att bygga detta nya på etisk grund.

Detta ha hennes häftigaste vedersakare glömt, eller, rättare, de flesta ha icke varit i stånd därtill, emedan de endast läst henne i ofullständiga och vängda tolkningar. Men i gengäld ha de också gått miste om den förbryllande och glada upptäckten af hur "konservativ" själfva Ellen Key också kan vara, t. ex. i sin uppfattning af hemmets helgd och betydelse, som kommer henne att rikta en lidelse-

SUNDSHOLM, ELLEN KEYS BARNDOMSHEM.

full vädjan till mödrarna att lefva främst för det och för barnens fostran och till kvinnorna i allmänhet att främst söka sitt verk och sin lycka i hemlifvet!

Vi ha flere internationella gärningar och några internationella namn, men knappast ha vi just nu någon internationell personlighet i den grad som Ellen Key är det. Ellen Key i Europa är icke det gemensamma namnet på en rad geniala och mycket lästa böcker allenast. Ellen Key är i detta nu känd bland landens intelligenser som en stor, god och tjusande *människa*, som räcker till för många och slösar med sin hjärtevärm och sin erfarenhetsskatt som endast den mycket rika kan göra det.

Om Ellen Keys internationella rangplats talar för öfrigt tillräckligt tydligt, för att vi skulle behöfva ytterligare understryka den, den samling uttalanden från kända personligheter bland kulturens förposter öfver hela Europa, som Idun i dag har glädjen att kunna framlägga.

Naturligtvis skulle ingen, allra minst Ellen Key själf, vilja, att någon här hemma toge sitt omdöme om henne färdigt från utlandet, vore det ur aldrig så berömda händer, lika litet som från de svenska auktoriteter, hvilka gifvit henne sitt stöd.

Det omdöme, om klandrande eller berömande, som skall ha något värde, måste föregås af grundliga och fördomsfria studier, och allt talar för att ett sådant omdöme, sedan alla kritiska invändningar blifvit gjorda, slutar med ett uppriktigt erkännande af Ellen Keys brinnande vilja och högsinta afsikter, liksom af hennes obestridliga, om än ojämna genialitet. Det bästa bevis härpå är den värdesättning, som professor Vitalis Norström, hennes mest betydande och värdige motståndare i vårt land, här nedan efter slutade fejder ger af Ellen Key.

Det är först, när vi här hemma allmännare tillägnat oss Ellen Keys arbeten och börja få klart för oss hvad hon vill och hvad vi ha godt af att vilja med henne, som de bästa frön hon sått kunna spira och växa, till glädje för nya och mindre misstänksamma generationer.

*

Professor Georg Brandes.

NAPPELIGEN kan väl raden af dessa uttalanden inledas med ett mera representativt namn än det som bäres af den skandinaviska nordens kritiske mästare, den geniale författaren till "Hovedstrømninger i det 19:de århundredes litteratur", som skrifver:

DET AFGJÖRENDE ved Ellen Keys Forfatterskab er at hun har indvirket paa Kvinderne som ingen anden; først paa opvakte Kvinder i Sverig, saa paa dem i de fleste andre Lande.

Hun har kendt sit eget Kön. Kvinderne har fölt sig forstaaede af hende, ikke blot rigtigt skildrede som af andre, men saaledes forstaaede, at de fornam deres Synkres udvidet derved, deres Fordomme fortrængte, deres Tanker frigjorte, deres Livsmod vakt. Og dette sidste er Hovedsagen.

Ellen Key har givet Kvinderne Selvtillid. Hun har meddelt dem Haab. Saaledes har hun virket paa mange stillelevende Kvinder, der i hende har set en Skriftemoder, en Beskytterinde, og dernæst paa Skribentinderne, endog i de romanske Lande, hvor saa faa Nordboer gör Indtryk. Forfatterinder som Sibilla Aleramo i Italien, Simone Bodève i Frankrig har selv meddelt mig hvad de skylder Ellen Key.

Det mærkeligste herved er det, at hun ikke har virket som Kvindesagskvinde. Medens de ledende blandt de Kvinder, der ikke skriver Romaner, först og fremmest ivrer for Stemmeretten, agiterer for Kvindernes Ret at vælges og vælges, for deres ligeberettigede Deltagelse i Samfundsstyre og Statsliv, har Ellen Key ladet alt dette mere Udortes ligge. Hun har paa- virket Kvinderne intimt.

Hun har lært dem at stille Krav til sig selv som til Andre, og har end ikke troet paa at deres fremragende Evner paa de højeste Omraader var sideordnede med Mandens. Hun har da paa en Gang vist sig meget dristig og har holdt stærkt igen.

Naar hendes Betydning for Kvinderne saaledes fremhæves, er det ikke Meningen at negte hendes Betydning for Mænd. Ogsaa Mænd kan lære meget af hende. Hun staar f. Ex. höjt som kritisk Fremstillende, har som saadan snart skrevet yderst skarpsindigt, snart frugt- bart og varmt.

Hun har nogen Tilböjelighed til at tillempe de Aander, hun dyrker, efter sine egne Idealer. Det er saaledes forbausende at se, hvad hun har faaet ud af Nietzsche, noget nær den sande Kristne. Umuligt hos hende at komme under Vejr med hans Afsky for det Meste hun selv sværmer for.

Ellen Key er som Entusiast en Renhedsfor- kynderinde. Saa ringe hun agter Sædelighe- dens ydre Former, lever og aander hun dog i Sædelighedens højeste og reneste Luftlag, kun at hun aldrig har opfattet Sædeligheden som naturfjendsk.

Derfor har det været saa komisk at iagttage Sveriges rystede Samfundsstötters Bekæmpelse af hende som ungdomsforførende Bakkantinde og Sveriges ophidsede Samfundsrysters Anfald paa hende som kvindeforførende Sapfo.

Hun er og bliver en höj personlig Kulturs rene og tapre Præstinde.

Georg Brandes

Bokförläggaren Eugen Diederichs.

EUGEN DIEDERICHS i Jena är en af Tysklands mest framstående bokförläggare, känd för att endast utge utsökta böcker i utsökt utstyrel. Helt visst har det betydligt mycket för Ellen Key att i Tyskland lanceras af en så ansedd och varmt förstående för- läggare.

EIN GRUSS AUS JENA sollen diese Zeilen für Ellen Key sein, das Jena der neuen und alten Zeit, das ein Anrecht auf sie beansprucht. Denn sollte die Feier des 60-jährigen Geburtstages nur Schweden angehen? Ja, ich stelle sie mir, so oft sie in Jena ist, als ein würdiges Seitenstück zu unserer Excellenz Häckel vor, eine zweite Excellenz, ebenso warmherzig, ebenso Künstlernatur, ebenso angefeindet, ebenso Optimist und befreiend mit ihrem Glauben an das Gute im Menschen.

*Wem wohl das Glück die schönste Palme beut
Wer fröhlich tut, sich des Gelanen freut*

liest man zur Erinnerung an Goethes Aufenthalt im Jenaer Prinzessinnengarten auf einem dort aufgerichteten Gedenkstein und als wir zusammen davorstanden und dann zu Häckel gingen, empfand ich diese zwei eins in ihrem Goetheschen Menschentum. Und doch sind sie grundverschieden in ihrer Weltanschauung. Aber das macht in Jena Nichts aus. Zeigte es sich doch, als wir dann auf dem Dach des Instituts mit dem langjährigen Diener Häckels als Führer standen, dass dieser, trotzdem er 40 Jahre den ganzen Tag um ihn lebte, nicht auf die Welträtsel eingeschworen war, denn er bekräftigte unsere Zweifel an einer Erklärung mit dem Satz: "So wahr Gott im Himmel lebt und die Seele unsterblich ist." Nur die dünne Decke des Daches trennte uns von dem Arbeitszimmer des Affenprofessors, wie er bei uns in Jena heisst. —

Aber nach dem Jena, wo die blaue Blume noch heute in Gestalt der Küchenschelle wächst, wo die vielen Gedenktafeln an den Häusern von ihren früheren Gästen reden, sodass fast alle berühmten Namen unserer Literatur und Wissenschaft der klassischen Zeit erklingen, gehört Ellen Key erst recht. Denn ist ihre Forderung von der Entfaltung der Seele etwas Anderes als der Begriff der Bildung im Sinne Humboldt's? Wir erlebten es hier einmal, dass uns Ellen Key auf den Höhen unweit des Saaletales im Scheiden der Abendsonne an einem duftenden sonnendurchglühten Maientag eine Bergpredigt hielt. Eine richtige Bergpredigt. Sie stand auf einem Hügel, wir alle gelagert zu ihren Füßen, zuerst die Jugend in der Nähe, junge bekränzte Mädchen, bis zu den Bauern eines benachbarten Dorfes als letzte, die gekommen waren, um Ellen Key thüringische Volkslieder vorzusingen. Da redete sie uns von den alten Geistern Jenas und was ihr Schiller und Goethe in ihrer Jugend waren. Es waren unvergessliche Stunden. Jedes Jahr feiern wir die Mittsommernacht mit alten Volkstänzen, sogar manchen schwedischen, wie "Peter Spielmann" oder "Sechs junge Mädchen hier im Kreise". Der Sonnengesang von St. Franziskus gibt den Grundton zu unserer Feier, Studenten und junge Mädchen führen improvisiert Dichtungen auf (dieses Jahr war es Goethes Satyros) und wir alle, Jung und Alt, liegen bis Mitternacht am glimmenden Feuer. Einmal kam Ellen Key einen Tag zu spät dazu an. Hoffen wir, dass sie einmal zur rechten Zeit kommt und uns wieder eine Bergpredigt hält. Sie wird sicher mit bis zuletzt aushalten. Denn

Ellen Key bleibt mit ihrem grossen guten Herzen ewig jung. Und darum gehört sie zu uns nach Jena.

Jena in November 1909.

Eugen Diederichs

EN HÄLSNING FRÅN JENA till Ellen Key vilja dessa rader vara, den nya och den gamla tidens Jena, som gör anspråk på en viss rätt till henne. Ty skulle väl firandet af 60-årsdagen endast angå Sverige? Så ofta hon är i Jena, föreställer jag mig henne som ett värdigt motsycke till vår excellens Häckel, en excellens nummer två, lika varmhjärtad, med samma konstnärnatur, lika häcklad, lika stor optimist och befrtare genom sin tro på det goda hos människorna.

*Wem wohl das Glück die schönste Palme beut
Wer fröhlich tut, sich des Gelanen freut*

läser man till minne af Goethes besök i Jenas Prinzessinnengarten på en där upprest minnessten, och när vi tillsammans stodo framför den och därefter gingo till Häckel, förnam jag dessa två som en enhet i deras goetheska mänsklighet. Och dock äro de grundskiljaktiga i sin världsåskådning. Men det betyder i Jena ingenting. Det visade sig till och med när vi sedan stodo på Institutets tak med Häckels mångårige tjänare som ciceron, att denne inte alls var hans anhängare i fråga om världsåskådning, ty han tillbakavisade vårt tvifvel gent emot någon upplysning med satsen: "Så sant som Gud i himmelen lever och själen är odödlig." Och endast det tunna taket skilde oss från arbetsrummet med approfessorn, som han kallas hos oss i Jena.

Dock i det Jena, där den blåa blomman ännu i dag växer i pulsatillans gestalt, där de många minnestalorna på husen tala om deras forna gäster, så att nästan alla berömda namn från vår litteraturs och vetenskaps klassiska tid klinga en till mötes — i detta Jena hör Ellen Key först riktigt hemma. Ty är väl hennes fordran på själens utveckling något annat än bildningsbegreppet i Humboldts anda. Vi upplefde här en gång, att Ellen Key en doftande varm majdag, just som solen lutade mot sin nedgång, höll en bergspredikan för oss på höjderna nära Saaledalen. En riktig bergspredikan. Hon stod på en kulle, vi alla lågrade oss kring hennes fötter, först ungdomen i närheten, unga bekransade flickor, ända till bönderna från en by i grannskapet som sista utposter, hvilka hade kommit dit för att sjunga thyringska folkvisor för Ellen Key. Då talade hon till oss om Jenas gamla andar och om hvad Schiller och Goethe varit för henne i hennes ungdom. Det var oförgätliga ögonblick. Hvarje år fira vi midsommarnatten med gamla folkdanser, till och med många svenska såsom "Peter speleman" eller "Sex unga flickor här i ringen". St. Franciskus sång ger grundtonen åt vår fest, studenter och unga flickor framföra helt improviseradt olika diktverk (i år var det Goethes Satyros) och vi alla, unga och gamla, ligga ända till midnatt kring den glimmende elden. En gång kom Ellen Key en dag försent till denna fest. Vi hoppas dock, att hon en gång kommer i rätt tid och åter håller en bergspredikan för oss. Hon skall helt visst hålla ut med de sista. Ty Ellen Key förblir med sitt stora goda hjärta evigt ung. Och därför tillhör hon oss i Jena.

Jena i november 1909.

Eugen Diederichs.

Författaren Maxim Gorkij.

FÖR ATT ERHÅLLA ett ryskt uttalande om Ellen Key ha vi vändt oss till en af det unga Rysslands mest kände diktare, Maxim Gorkij, som äfven äger en stor läsekrets hos oss. Som svar mottogo vi från Capri, där G. f. n. vistas, följande telegram, utgörande den ryske skaldens hyllning till Ellen Key.

Capri 20/11.

VARIT ALLVARLIGT indisponerad. Ofantligt ledsen att ej ha kunnat sända artikeln i tid. Mottag mina bästa hälsningar. Skulle vara tacksam att få Ellen Keys adress för att kunna lyckönska.

M. Gorkij.

Författaren Maurice Maeterlinck.

DEN SNILLRIKE belgiske lyrikern, naturfilosofen och dramaturgen behöfver ingen anbefallning hos en publik, som från scenen skakats af Monna Vannas tragiska öde, som följt honom genom Bikupans underfulla värld fram till lifskonstens renaste höjder.

“Les 4 chemins“ Grasse.

JUNIS MA VOIX a toutes celles qui dans le monde civilisé célébrent aujourd'hui la gloire de la bonne, de la noble, de l'héroïque Ellen Key — la grande liberatrice à qui nos fils devront des compagnes plus claires, plus ardentes, plus sûres — — —

Maeterlinck.

JAG FÖRENAR min röst med alla deras, som i den civiliserade världen i dag hylla den goda, den ädla, den hjältemodiga Ellen Key — den stora befriarskan, som i våra barn skall få mera upplysta, brinnande och pålitliga följeslagare.

Maeterlinck.

Författaren Paul Margueritte.

DE PARISISKA författarne, bröderna Paul och Victor Margueritte, äro genom sina böcker välkända äfven för svensk allmänhet. Monsieur Paul Margueritte har just i dagarna utskänt en ny roman *La Flamme*, som ger en gripande psykologisk studie af det äldrande snillet.

MONSIEUR!

J'ai la plus profonde admiration pour l'œuvre de mille Ellen Key et le plus grand respect pour sa personne. Elle incarne un des plus beaux types d'humanité pensante et courageuse, qui marquent dans l'histoire des idées. Je m'associe avec ferveur à l'hommage que vous lui rendez.

Toute ma sympathie distinguée

Paul Margueritte

JAG HYSER den djupaste beundran för fröken Ellen Keys verk och den största vördnad för hennes person. Hon förkroppsligar en af de vackraste typer af tänkande och modig mänsklighet, som sätta märken i idéernas historia. Jag ansluter mig med värme till den hyllning som ni bringar henne.

Paul Margueritte.

Författarinnan Ada Negri.

EN FATTIG byskolelärarinna ur folkets djupa led, som genom sin själs rika strängaspel sjunger sig fram till sitt lands största skaldinna, det är Ada Negris saga. I *Idun* har hennes diktargestalt skildrats och hennes egenartade konst tolkats af Sigrid Elmlad.

ELLEN KEY, luminosa figura di serenità e di bellezza!... Io pensa a Lei come ad una liberatrice dell' anima femminile.

Milano 12 november 1909.

Ada Negri

ELLEN KEY, strålande gestalt af renhet och skönhet! ... Jag tänker på henne som på en befriarska af den kvinnliga själen.

Ada Negri.

Professor Vitalis Norström.

VITALIS NORSTRÖM, professor i filosofi vid Göteborgs högskola, är en af våra skarpaste och djupaste tänkare. Hans "Tankelinjer", hvori äfven ingår ett utförligt bemötande af Ellen Keys lifsåskådning, bildar epok i svensk filosofisk litteratur.

JAG HAR ALDRIG TVIFLAT på Ellen Keys hjärteärlighet, rika sinne och geni. Därtill utgår för mycken värme från hennes personlighet och för stark glans från hennes penna. Hennes stora inflytande vore väl därförutan också oförklarligt. På den filosofiska miniatyrens område innehar hon en hög rangplats.

Men en sak har Ellen Key aldrig förstått: att utan alla bitankar falla på knä för sanningens öfverjordiska gestalt. Sanningssökandets logiska lidelse känner hon icke. Det rena tänkandets fröjder och kval voro aldrig hennes. Det är med hjärtat hon strider och med hjärtat hon lider. Och nu är jag mer än förr benägen tro, att hon ingalunda lidit och stridit förgäfvets. När den sofrande tiden gått öfver hennes verk, skall en rest stå kvar, som inordnar Ellen Key bland tecknen, som bådade den nya dagen, den dag, som hon själf anat och drömt om, men som blir långt bättre än hennes egen aning och dröm.

Vitalis Norström

Författarinnan Alvide Prydz.

GUNVOR TORS DATTER till Härö är lika populär i Sverige som i Norge. Dess författarinna är också alltför känd af den svenska publiken, för att hennes hyllning af Ellen Key skulle behöfva föregås af någon närmare presentation.

HR REDAKTÖR! De fortæller mig at Ellen Key om nogle dage fylder 60 aar. Jeg maa jo tro Dem, saa vanskeligt det end falder mig. — For Ellen Key er jo ung.

Men da forstaar jeg tillige at Ellen Key foruden saa megen anden visdom ogsaa ejer den, at hun ved vejen til Iduns hellige lund, hvor de vidunderlige frugter gror, der gir evig ungdom.

Om man ikke har havt den Glæde at se og lære at kjende Ellen Key selv, som hun vandrer om mellem menneskerne, sterk, sprudlende ung og frisk, saa har man dog allikevel havt en fornemmelse af denne ungdom, straalende, vældende frem gjennem alle hendes verker. Og man aner i hvilken overflod den høje gudinde har rakt hende sine gaver.

Saa vel høver det sig ogsaa for Ellen Key at eje denne ungdom. Saa vel harmonerer den med den skjönnede moderlige kraft, det klare aldrig formørkede blik og det store sensible hjerte, der har plads for alt og alle.

Hun har saa meget at sige os, Ellen Key. Hun ser langt. Indover de veje, der fører ud af mørket mod lysere land. De ligger endnu saa temmeligen öde. Hun vil hjelpe menneskerne at finde ind der. Skjønnere livsarbejde gives ikke. Et svære nepe heller.

Men hvorfra har hun hentet sit lyse, ukuelige mod, sin myke elastiske kraft? Mon ikke inde i Iduns lund?

Og saa er der en hemmelighed ved det hele: hun elsker menneskerne.

Alvide Prydz

Författarinnan Gabriele Reuter.

GABRIELE REUTER är en författarinna, som likt Ellen Key modigt tagit itu med de vanskligaste problem, som föreläggas den mod rna kvinnan att lösa. Hennes romaner, däraf flere öfversatts till svenska, äro också kända och högt skattade inom och utom Tyskland.

IN ELLEN KEY ist eine von den priestlichen Frauen wieder erstanden, die einst unter den Namen der Nornen und der Sybillen verehrt wurden. Fand man nicht bei ihnen eine tiefere und reinere Kenntniss von den Wünschen und den Notwendigkeiten der Seele, als selbst bei den Priestern, die durch Herrschsucht verblendet, als bei den Königen und Kriegern, die durch den Lärm der Schlachten zerstreut, und bei den Gelehrten und Magiern, die durch geistigen Ehrgeiz irre geleitet waren?

Wie zu jenen heiligen und weisen Frauen, wie zu den Vestalinnen der Antike, kann ein Hülfsuchender noch heute in jeder zeit Zu ihr treten. Er wird sie stets wach und dienstbereit finden, ihm von der Flamme des Ideals, zu deren Hüterin der Geist sie berufen hat, freigebig zu spenden, damit das göttliche Feuer in seinem Hause und Herzen ein warmes Licht entzünde.

Gabriele Reuter

MED ELLEN KEY har återuppstätt en af de prästerliga kvinnor, som fordom ärades under namn af nornor och sibyllor. Fann man icke hos dem en djupare och renare kännedom om själens önskemål och behof än hos präster, som förblindades af härsklystnad, hos konungar och krigare, som voro förvirrade af fältslagens larm, eller hos lärda och mager, som leddes vill af andlig äregirighet?

Liksom en gång inför dessa heliga och visa kvinnor, liksom inför antikens vestaler, kan ännu i dag och ständigt den hjälpsökande tråda inför henne. Han skall alltid finna henne vakna och beredd att frikostigt dela med åt honom af den idealens flamma, till hvars vårdarinna anden kallat henne, på det att den gudomliga elden må tända en värmande låga i hans hus och hans hjärta.

Gabriele Reuter.

Författaren Rainer Maria Rilke.

DEN ÖSTERRIKISKE dikteren-filosofen Rainer Maria Rilke tillhör icke de populära namnen, men hans subtila, inövända konst har vunnit honom vännen bland samstämda naturer. Hans originella uppfattning af Ellen Keys utvecklingsbana torde intressera äfven dem, som icke känna hans arbeten.

EINST, ALS ELLEN KEY auftrat, war sie im Recht, und so rein und eindeutig ist das Wesen ihrer Persönlichkeit, dass sie es sicher einmal wieder sein wird, und dann endgültig. Man wird die Trübungen vergessen, in die die Umstände sie hineingezogen haben und ihre Idee wird sich wieder aufrichten nach allem Schaden, den sie selbst ihr gethan hat.

Unsere Zeit ist nicht vorzüglicher und nicht geringer als eine andere, ich meine nicht sie zu tadeln, sondern nur zu bezeichnen, wenn ich vermüthe, dass sie die Kräfte, die sich ihr anbieten, nicht zu nutzen weiss, sie verachtet sie und berühmt sich ihrer abwechselnd, statt sie zu gebrauchen. Wie jede Gegenwart ist auch sie eifersüchtig auf die Zukunft und wo etwas Künftiges aufsteht, da wendet sie, der Reihe nach, zwei Mittel an, es unschädlich zu machen: solange es gelingt widersteht sie sich dem Neuen, um es, wenn es doch überdauert,

Professor Gustaf F. Steffen.

plötzlich wie ein Unmündiges zu adoptieren. So hebt sie gewissermassen jeden Verkündiger auf, erst durch Widerspruch und dann (versteller) durch Anhängerschaft: es giebt keinen Heilbringer ohne die Versuchung dieses Schicksals.

Wir kennen es und doch, da wir aufsahen und es vollzog sich an einer Frau, erschien es uns quälender und verwirrender als wir es kända: da war eine Stimme aufgekommen, einseitig selig wie eines Kindes Freude, unbeweisbar: und nun drang sie nur noch schwach durch Zeugnisse und Bücherstellen und Rechtfertigungen. An dem Platze einer reinen Erscheinung war ein gefühliger Walfahrtsort entstanden mit überflüssigen Mirakeln und vorübergehenden Heilungen. Und die Mittler-Gestalt verlor sich in diesem Gedränge umso verhängnisvoller, als nicht der Reiz und Irrthum des Erfolges sie darin festhielt, sondern ihr wahrestes Wesen, das bis zur Vernichtung gefährdet war. Aber da, völlig verschwunden in dem bewundernden Missbrauch der um sie zusammenschlug, muss diese Seele die ganze Gefahr überstanden haben; wahrscheinlich weil sie sie nicht kannte: wie Kinder überstehen.

Und nun mag man sie feiern; nicht ihre Güte und Hülsfertigkeit, aber die lautere Stärke ihres Daseins; nicht ihre Wirkungen aber ihr unsichtbares inneres Heldenthum. Dieses wird ihre ewige Schönheit werden. Und wie anderen, im Alter, die Vergangenheit seltsam deutlich wird, so wird ihr, in ihrer Zurückgezogenheit, die Zukunft nahe sein.

Paris am 15 november 1909.

Rainer Maria Rilke

PÅ SIN TID, då Ellen Key framträdde, hade hon rätt; och så rent och enhetligt är hennes personlighets väsen, att hon säkert engång åter skall få det, och då slutgiltigt. Man skall glömma de svårigheter, i hvilka omständigheterna indragit henne, och hennes Idé skall åter resa sig efter all skada, hon själf tillfogat den.

Vår tid är icke förmer och icke sämre än någon annan; det är ej min afsikt att tadla den, utan endast att känneteckna, när jag uttalar som min uppfattning, att den icke förstår att nyttja de krafter, som erbjuda sig. I stället för att bruka dem ömsom föraktar den dem och skryter af dem. Som hvarje nutid är äfven den afundsjuk på framtiden, och där något framtidsdugligt uppstår, använder den, i tur och ordning, två medel att oskadliggöra det: så länge det lyckas, motsätter den sig det nya för att sedan med ens — om det dock öfverlevver motståndet — adoptera det som en omyndig. Så upphäver den, så att säga, hvarje förkunnare, först genom motsägelse och därpå (mera förklädt) genom anhängarskap; det finns ingen frälsare utan detta ödes försökelse.

Vi veta det, ock dock — då vi lyfte vår blick och sågo det upprepas med en kvinna, syntes det oss mera kvalfullt och förvirrande än tillföre: Där hade uppstått en stämna, en enbart sällhetsdrucken som ett barns fröjd, obevislig: och ännu trängde den ju blott svagt igenom vittnesmål och bokcitat och urskuldanden. På platsen för en kysk uppenbarelse hade bildats en känslös vallfartsort med öfersvinnliga mirakler och obeständiga underkurer. Och i denna trängsel för-lorade sig midtgestalten så mycket mer olycksbådande, som det icke var framgångens tjustning och förvillelse som kvarhöll henne där, utan hennes sannaste väsen, som var blottställdt ända till förintelse. Och likväl måste denna själ, så godt som försvunnen i det beundrande missbruk, som slog samman omkring henne, ha uthärdat hela faran; sannolikt emedan hon icke ens fattade den: såsom barn uthärdar.

Och nu må man hylla henne: icke hennes godhet och hjälpsamhet, utan den högre styrkan i hennes väsen; icke hennes verkningar, utan hennes osynliga inre hjälteedom. Detta skall förbli hennes eviga skönhet. Och liksom för andra, i ålderns dagar, det förgångna får en sällsam tydlighet, så skall framtiden stå henne nära i hennes tillbakadragenhet.

Rainer Maria Rilke.

PROFESSOR G. F. Steffen är en af Sveriges främsta nationalekonomer och bekläder i denna egenskap professor vid Göteborgs högskola. Hans studier öfver engelska samhällsförhållanden utgöra värdefulla insatser i svensk litteratur, som rör sociala ämnen.

DET HAR för mig aldrig funnits någon svårighet att förstå och som en högsta form af etisk sträfvan uppskatta Ellen Keys livsverk.

Den logik vi främst måste fordra af en etisk banbrytare är icke kunskapsförmågan, utan känslans och viljans. Hans första och sista uppgift är icke att intellektuellt återspegla hvad som är omkring honom, utan att inifrån sig själf gestalta en ny verklighet, hvars värde består däruti att den fortsätter lifvets evolution. Utom Krapotkin har jag icke känt någon så intuitionsstark och så själsren etisk logiker som Ellen Key. Och, liksom min kärlek till Krapotkin är ostörd af mina invändningar mot hans vetenskapliga metoder, lider min varma vördnad för Ellen Key intet intrång genom insikten i hennes intellektuella logiks svagheter.

Ej heller skrämmer mig hennes vågsamhet, hennes goda vilja att trotsa moraliska faror för att eröfra en högre moralisk verklighet. Allt nydanande måste bringa oss i faror — på samma gång det räddar oss ur faran att förstnas. Lifvet är blott ett val mellan faran att somna in allt djupare eller faran att vakna till en allt klarare medvetenhet. Uti Ellen Keys själ finnes en oskattbar rikedom på det mod, som för oss framåt att möta ädlare lifsfaror.

De svaga i anden må ju taga sig i akt för henne. Men liksom Ellen Key tror jag icke att det är moraliskt att inrätta tillvaron med hänsyn till de murknas och förstnades kraf att ostörda få vara hvad de äro.

Göteborg den 11 nov. 1909.

Gustaf F. Steffen

Professor Werner Söderhjelm.

DET KULTURELLA Finlands mening om Ellen Key har i denna enquête fått till språkrör professor Werner Söderhjelm, Finlands ypperste litteraturhistoriker i modern tid och en intresserad kännare af Sveriges andliga strömningar.

NÄR JAG TÄNKER på Ellen Key, träder alltid människan för mig framom hennes verk, den talande Ellen Key framför den skrivande. Och också när jag läser henne, hör jag ständigt hennes stämma ljuda med hela sitt oefterhärmligt varma fall; ty hennes skrifter bära ju så ofta det muntliga föredragets prägel, de hafva hela dess impulsiva hänförelse, dess starka understrykningar, dess öfvertalande advokatyr, dess ringa hänsyn till möjliga kritiska inkast. Därför, när jag nu skall hylla henne på en dag, då tankarna af de nådda sextio åren taga sig anledning att öfverblicka hennes verk och väsen, står hon närmast för mig som den väckande, lärande och inspirerande, och hvarje sträfvan att analysera idéerna eller framställningen i hennes arbeten är mig i detta ögonblick mer fjärran än någonsin.

Det är några för nutiden sällsynta egenskaper hos Ellen Key, som synas mig utgöra hennes bästa kännetecken och hennes största styrka.

Medan andra andens arbetare isolera sig och mistroget gå undan människor, har hon en attraktion till människor, en tillit till dem och en fond af kärlek för dem, som å sin sida gör, att hon samlar och förenar likt en värmekälla: jag vet icke om många kunna som hon resa från norr till söder och från öster till väster i Europa, formligen trängande sig mellan skror af vänner och anhängare. Medan hos andra sensibiliteten för kritik och polemik är drifven till det sjukliga, går hon fram med ett mod, en öppenhet och meddelsamhet, ur hvilka strålar glädjen öfver hennes egen entusiasmen. Medan andra så gärna tvifla och tveka, har hon en blind tro på individernas och samhällets förmåga af det lyckolif hon drömmer om. Medan andra suras öfver lifvet, älskar hon det, ger sig åt det, ser, njuter och lär af allt och öfverallt (jag har bevittnat det på många orter och i många olika väder, från Helsingfors' vinter allt till Siciliens vår) med en fysisk och själisk spänstighet, som är rent af häpnadsväckande. Med sådana egenskaper kan man försätta berg och bryta vägar genom snår och dunkel.

Det finnes få, som hafva i sin makt en sådan uttryckets blommande fyllighet och så yppiga och sköna bilder som Ellen Key i sina bästa stunder har det. Med en det konstnärliga åskådliggörandets talang, som är få förunnad, har hon kallat till lif Goethe och hans omgifning i en uppsats, som troligen fört flera resande till Weimar än den bästa turistreklam kunnat det och lagt skaldens verk i hundrades händer. Och med samma inträngande i personlighetens väsen har hon skildrat andra af litteraturens gestalter, både dem, hvilkas storhet är erkänd af alla, och sådana, hvilka i hennes hänförelse ögon haft de stors egenskaper.

Aldrig har dock Ellen Keys idévärld tett sig för mig så flödande rik och aldrig hennes ordkonst så fager eller hennes tankegång så djup och poesifylld tillika, som när hon af stunden inspirerad talat utan förberedelse i en krets, där hon funnit sig förstådd. Som sådan improviserande talarinna — siande sibylla och skapande skald på en gång — har hon tyckts mig ännu mer än annars enstaka och beundransvärd. Och ännu mer än annars har jag vid sådana tillfällen förstätt, att hon är en banbryterska i nordisk kultur, hvars ord fällt frön, ur hvilka sådd spirat, och hvars stämmas klang sent skall förtona i samtidens sinnen.

Werner Söderhjelm

“Sällskap, där man har roligt”.

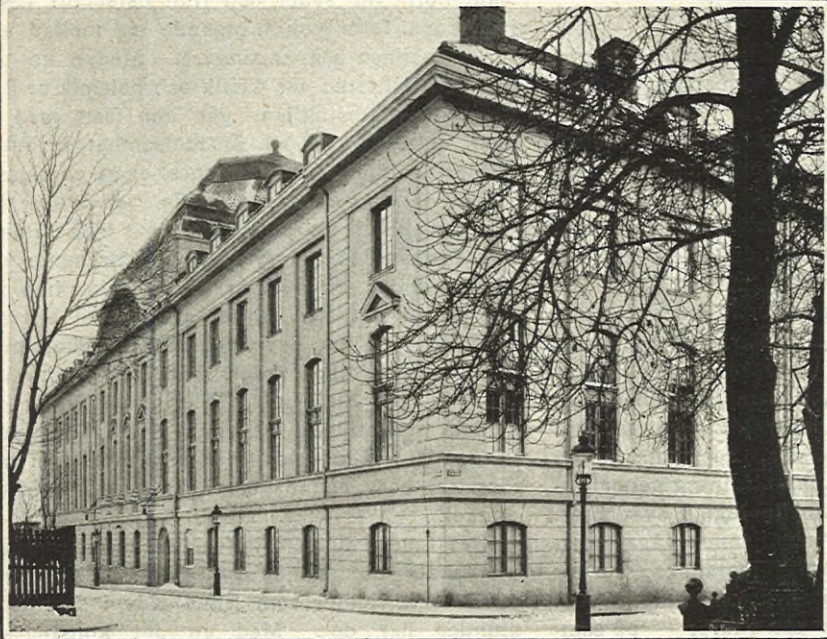
Ett kapitel om vårt umgängeslif och dess utveckling till enklare och friskare former.

För den bästa uppsats på 3 à 4 Idunsspalter öfver detta ämne, som med påskrift “Iduns artikteltäfling” insändes till Redaktionen inom utgången af denna månad, utbetala vi

ett pris af etthundra kronor.

Begär alltid **KOCKUMS** Granit-ematjerade **KOKKÄRL** Giftnria och syrefasta. Prisen billiga. Fås på begäran öfverallt i hela världen. **KALMAR ÅNGKVARNS A.-B:s** tillverkade af utsökt ravara på tidsenligaste sätt, äro nutidens förnämsta. Hafregryn & Sundhetsmjöl. Finnes hos hvarje välsorterad specerihandlare i riket. **SVEA** Prisbelönta med högsta utmärkelser.

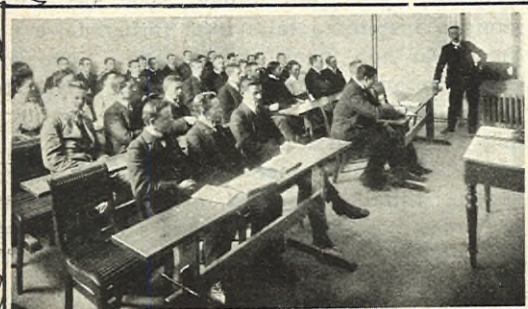
Stockholms Högskola i eget hem

Högskolebyggnadens yttre.

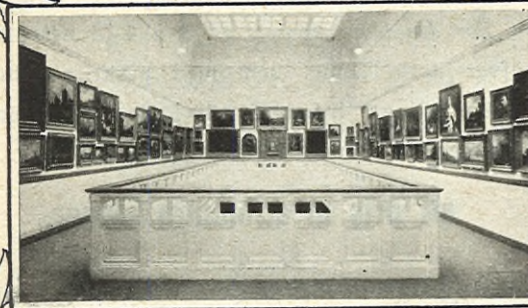
Rektors arbetsrum.

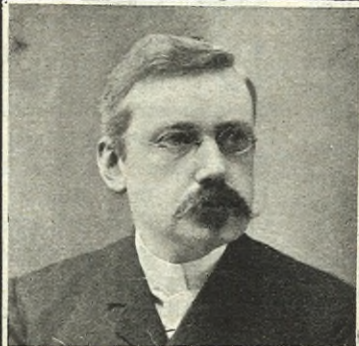
En föreläsningssal.

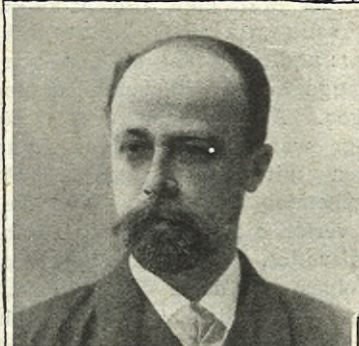
Kemiska laboratoriet

Konsthistoriska Institutet.

Prof. I. Fredholm.
Högskolans prorektor.

Prof. Gerard De Geer.
Högskolans rektor.

Grefve Hans
Högskolestyrels

Professor C. Brögger.

hedersdoktorer

Professor H. Poincaré.

Professor J. G. Richert.

Dispon. E. J. Ljungberg.

DEN HÖGTIDLIGA invigningen af Stockholms högskolas nya byggnad — uppförd vid Kungstensgatan nedanför Observatoriet efter ritningar af arkitekten V. Bodin — äger efter långa förberedelser rum måndagen den 6 dennes. Själftva invigningen skall förrättas af konungen. Utom af de kungliga personerna kommer ceremonien att öfvervaras af en del regeringsmedlemmar, representanter för öfriga svenska högskolor samt för akademier och lärda samfund, hrr stadsfullmäktige m. fl. Dagen avslutas med bankett på Grand Hotell och ständarinviqning samt bal af Studentföreningen.

På tisdagen är promotion — den första promotion som någonsin förekommit i Sveriges hufvudstad — hvarvid diplomet honoris causa öfverlämnas åt professorerna Henri Poincaré och Painlevé i Paris, V. Volterra i Rom, E. Warming i Köpenhamn och W. C. Brögger i Kristiania samt svenskarne

professor J. E. Richert, disponenten E. J. Ljungberg och diktaren Verner von Heidenstam.

Valet är, som synes, gjordt med den finaste urskillning, enär bärarne af dessa namn hvar på sitt område glänsande representera vetenskap, konst

SEDAN DEN på 1860-talet lifligt ifrågasatta förflyttningen af Uppsala universitet till Stockholm befunnits icke genomförbar, samlade sig intressena för en kulturell centralpunkt i hufvudstaden kring tanken på att grunda en ny högskola därstädes. I sådant syfte skedde på hösten 1869 den sammanslutning mellan framstående personer på olika områden, som ledde till bildandet af den ännu bestående Högskoleföreningen. Uti den inbjudning att lämna bidrag till upprättande af Stockholms högskola, som denna förening utfärdade, framhölls med styrka betydelsen för nationens politiska och sociala lif af en högskola i hufvudstaden. Det angafs genast från början, att den nya högskolan borde omfatta endast de ämnen, som tillhörde juridiska och filosofiska fakulteterna vid statsuniversitetet.

Sedan Högskoleföreningen antagit grundstadgar och ordningsstadga för högskolan samt inemot 1 milj. kr. insamlats, höllos de första föreläsningarna vid högskolan den 14 oktober 1878. Början var blygsam. Föreläsningarna, som ägde rum först i dåvarande slöjdskolan och sedermera i Vetenskapsakademiens hörsal, omfattade ett fåtal till den naturvetenskapliga gruppen hörande ämnen, i hvilka man ansåg sig lättast kunna i Stockholm erhålla lämpliga krafter. Lärarna, som icke meddelade undervisning i annan form än medels dessa föreläsningar, hade sin hufvudsakliga verksamhet på annat håll, och högskolans hela utgiftsstat för år 1879 uppgick till endast 15,400 kronor.

Emellertid erhöi högskolan från Stockholms stadsfullmäktige ett årsanslag af 40,000 kr., och

nu började en tid af krafter under ledning af högskolestyrelsen inspektör Lindhagen. Personer med vetenskapliga förtjänster, såsom W. C. Brögger, E. W. Pettersson, V. Rydbeck, bundos såsom professorer i de olika lokalerna förnyades — förskedts byggnad och i n:r 30 Kungens kvarbott till i år — och geologi, mineralogi, botanik och fysik upprättades. Lärarna så stort — 40 à 60 — n:r bedrefs vid högskolan, skaffade sig ett aktadt namn i kretsar.

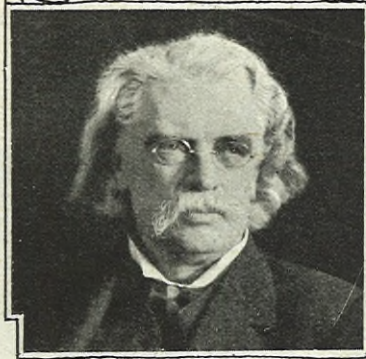
Sedan den löftesrika tiden hämmats genom brist på pengar 1892 åter en vändpunkt i det att högskolan då handlaren John Söderberg lopp af öfver 2 milj. kr. för en vetenskapliga afdelning af byggnaden, digas, och nya framstående lärare — såsom S. Arrhenius, G. De Geer, V. Bjerknäs — anställas. Dessutom en hastigare lösning af de mest nerligen viktiga frågorna om rätt, inrättande af en juridisk afdelning förande af egen byggnad.

Att i detalj följa lösningsvägen gifves här icke tillfälle, men dande skriftväxlingar och motstånd från målsmän

Åtta hedersdoktorer promoveras vid invigningen

Vachtmeister.
Studentföreningens ordförande

Prof. Mittag-Leffler.
Promotor vid invigningen

Borgm. C. Lindhagen.
Högskolans inspektör.

Föreläsning i Aulan.

och industri. De tre förnämnda ha alla föreläst vid högskolan, professorerna Warming och Brögger varit lärare vid densamma. Poincaré, hvilken väl gäller för att vara samtidens främste inom den matematiska vetenskapen, är född 1854 och innehar sedan 1897 professuren i celest mekanik vid Sorbonne. Hans landsman Painlevé är 46 år gammal och utnämndes 1895 till professor i Paris, och Volterra, hvilken främst gjort sitt namn känt på den matematiska fysikens område, är född 1860 samt professor vid universitetet i Rom. Professor Warming blef 1882 professor i botanik vid Stockholms högskola, hvars rektor han äfven varit, men flyttade 1886 till Köpenhamn, dit han kallats att öfverta den botaniska professuren, och Brögger var från 1882 till 1890 professor vid högskolan i mineralogi och geologi. Sistnämnda är mottog han lärostolen i samma ämnen vid universitetet i Kristiania.

Disponent Ljungberg intar ett högt rum inom vår främsta industri, professor Richert räknas som vårt lands främste vattenbyggare, och hvad Verner von Heidenstam beträffar, finnes väl ingen bildad svensk, som ej vet hvad han betyder för sin nation. Promotionen förrättas af professor Mittag-Leffler. På aftonen samma dag ger Studentföreningen "spex" på Operetteatern.

igt utvecklingsarbete
lans styrelse och sär-
t justitierådet Albert
ed framstående veten-
om G. Mittag-Leffler,
ming, W. Leche, O.
g, Sonja Kovalewski,
r vid högskolan, egna
t i Norra latinlärover-
11 Klara Strandgata,
sgatan, där högskolan
dyrbara institutioner i
nik, zoologi, kemi och
ungeantalet var icke
en ett intensivt arbete
om redan från början
namn i vetenskapliga

erhöll högskolan af Kungl. Maj:t rätt att an-
ställa examina och disputationer enligt re-
solution den 11 mars 1904 inom filosofiska
fakulteten och enligt resolution den 28 septem-
ber 1907 inom den juridiska fakulteten eller
den stats- och rättsvetenskapliga afdelningen,
såsom den vid högskolan benämnes. Upprät-
tandet af sistnämnda afdelning hade möjlig-
gjorts dels genom afsevärda enskilda dona-
tioner, dels ock genom ett årsbidrag af 35,000
kr. från stadsfullmäktige, hvilka i sammanhang
med tillkomsten af den Söderbergska dona-
tionen indragit det tidigare årsanslaget. Af-
delningen är nu fullständigt besatt med re-
presentanter för de särskilda juridiska discipli-
nerna, däribland den framstående rättslärd
professor A. O. Winroth.

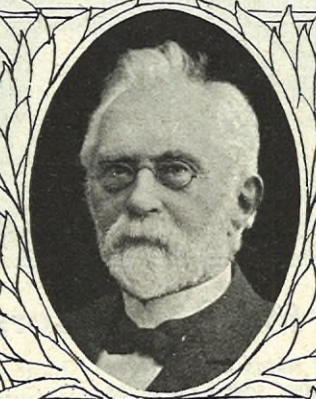
Hvad slutligen byggnadsfrågan angår er-
höll högskolan redan år 1882 genom gåfva
från vissa af L. J. Hiertas arvingar en tomt
i kvarteret Kungsten midt emot Tekniska hög-
skolan och nedanför Observatoriet. Uppföran-
det af egen byggnad å denna tomt fördröjdes
dock länge af brist på medel. Men sedan en
för högskolan högt intresserad person, som
hittills velat vara okänd, till byggnaden bi-
dragit med det stora beloppet af 358,000 kr.,
har byggnaden kommit till stånd och inviges
den 6 december 1909 högtidligt för sitt änd-
mål.

För närvarande räknar högskolan 19 profes-
sor, 4 tillförordnade lärare, 17 docenter, 11
amanuenser och 505 lärjungar. I fonder för-
fogar hon öfver ungefär 6 1/2 miljoner kronor.

A. I. LINDHAGEN

utvecklingen några år
å medel, inträdde år
i högskolans historia,
mottog genom gross-
gs testamente ett be-
den matematisk-natur-
kunde nu fullstän-
nde vetenskapliga för-
enius, G. Lagerheim,
s, E. Phragmén m. fl.
började man tänka på
e för högskolan syn-
vinnande af examens-
disk fakultet och upp-
d.

ngen af dessa frågor,
Efter långa förbere-
delvis efter starkt
för statsuniversiteten

Professor E. Warming.

Hedersdoktorer

Professor P. Painlevé.

Professör V. Volterra.

Förf. V. v. Heidenstam.

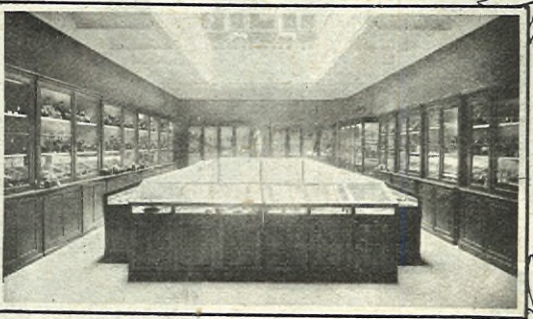
Geologiska biblioteket.

Mineralogiska nybörjarrummet.

Prof. Eulers laboratorium.

Botaniska Institutet.

Ett nytt verksamhetsfält för Röda Korset.

UTANFÖR ENGELBREKTS FOLKSKOLA stod en klunga flickor och väntade att klockan skulle slå sex. Det var någonting som skulle ske »för allra första gången», och de kunde inte låta bli att undra öfver hur de skulle få det i kväll, däruppe i fröken Tholanders slöjdsal. Några dar förut hade de blifvit inkallade dit, sedan lektionerna voro slut. En främmande dam stod i katedern. Hon hade frågat dem, om de hade lust att offra fyra timmar i månaden af sin lediga tid att arbeta för Röda Korset. De, som hade lust, skulle räcka upp sina händer.

Inte för att de precis förstodo, hvad Röda Korset var, eller hvad de egentligen skulle kunna göra för nytta, men den främmande damen hade talat så vackert om lyckan att äga ett fosterland och glädjen att redan i tidiga år arbeta därför, att de allesammans ifrigt viftat med sina händer. Vidare hade hon bedt dem fråga sina föräldrar, om de ville tillåta sina flickor det som nu föreslogs. Om barnen sedan ville komma och arbeta, så skulle de få höra allt möjligt om Röda Korset, hvad det är, hur det har uppkommit och det goda, det vill utföra. Ja, så där ungefär

UNGA HJARTAN, som i tid riktas mot kärleken till fosterlandet, unga händer, som i tid öfvas för dess tjänst — se där innebörden af det nya märkliga företaget Röda Korset i dessa dagar inleder. Bilden här ovan, tagen för Idun vid "premiären" i Engelbrekts folkskola, och den upplysande texten här nedan af en af företagets ifrigaste tillskyndarinnor, rektorskan Julia Svedelius, tala också ett språk, som helt visst skall väcka en samstämmning genklang kring allt vårt land den vackra tanken till förkofran och hugnad!

hade ordföranden i Röda Korsets kvinnoför- ening talat.

Så var det då ändtligen den fredag, då de skulle få börja! Nu knäppte klockan till sex. Det blef stormlöpning uppför de breda trapporna i den stora skolan, det blef med ens kvitter och skratt i de långa korridorerna.

Ah! så varmt och ljusst det var i salen! Det riktigt bländade för ögonen, då man kom från höstrusket utanför. Lärarinnorna stodo redan där framme vid svarta taflan, och flera nya »fröknar» voro äfven där. Det böljade hvitt tyg på det stora bordet, och på katedern stod en hvit flagga med ett rödt kors.

Snart var arbetet i gång. Röda-korsfruarna — som af barnen återfingo sin frökentitel — gladdes och förvånades att se, hur väl barnen kunde sy både för hand och på maskin.

Man kunde sannerligen ej svara annat än »ja» på flickornas förfrågan: »duger det här, fröken?»

Efter en och en half timmes flit lades arbetena ihop och en Röda-korsmedlem uppfyllde ordförandens löfte att berätta, hvad Röda Korsets uppgift är. Därefter upplästes Heidenstams rörande skildring om den döende

Kommittén för anordnande af samarbete mellan Röda Korset och folkskolan. 1. Ordföranden i Röda Korsets kvinnoförening amiralinnan L. Dyrssen. 2. Fru Julia Svedelius i Röda Korsets kvinnoförenings centralstyrelse. 3. Fru Ebba von Eckermann. 4. Fru Anna von Sydow, i Röda Korsets kvinnoförenings centralstyrelse. 5. Fröken Fanny Blomberg, Slöjdinspektis i Stockholm. 6. Professor F. von Schéele, folkskoleinspektör i Stockholm.

karolinen Bengt Geting, hvars sista önskan var, där han låg och förblödde utanför Veperiks murar, att få en snygg hvit skjorta och slippa nedgrävas i sina trasiga paltor. Genom den skildringen af en svensk krigares umbäranden i tider, då Röda Korset ej fanns, understrykes kraftigt dess välsignelse för nutidens folk.

Det ligger mycken kärlek i Henry Dunants stiftelse, och kärleken tvingar sig ju själf att utstråla i många riktningar, därför bär Röda Korset på sitt hjärta äfven annan nöd än krigets. De förråd, som tillverkas af kvinnoföreningen, få användas, då epidemier och olyckshändelser, såsom eldsvådor o. d., kräfvat sjukvårdsutrustningar, och hafva vid dylika tillfällen varit ovärderliga att äga för vårt land. Kvinnoföreningen längtar att få ställa sig i ledet bland dem, som kämpa mot den stora folkfienden tuberkulos, här vore ett stort fält för dess verksamhet.

Röda Korsets kvinnoförenings första uppgift är dock att arbeta för arméns sjukvårdsutrustning. Så länge vi äga en plikttrogen armé, som står på sin vakt, beredd att falla under den — det Gud förbjude! — så länge äro vi skyldiga att sörja för att den aldrig behöfver fåfängt önska, hvad Bengt Geting aldrig fick.

Röda Korsets kvinnoförening har under de senare åren börjat växa ut till en stark organisation. Vare det sagdt till den svenska kvinnans heder, att hon, då kallelsen kommit att vara med, i allmänhet förstått den fosterländska tanken, som bär verksamheten. Inom loppet af 7 år äro 66 lokalföreningar bildade och med samma lifaktighet för framtiden kan man ju hoppas mycket.

För att Röda Korsets kvinnoförening skall få rotfäste i Sveriges jord, måste den från att vara en öfverklassrörelse bli en folkrörelse. I flera andra länder har den redan blifvit det, och den svenska kvinnoföreningen vill söka följa föredömet. Vi ha tänkt, att ett steg i den riktningen vore att söka åstadkomma ett samarbete mellan folkskolan, såväl i stad som på land, och Röda Korset. Engelbrekts skola är nu öppnad för ett dylikt samarbete.

Centralstyrelsen har tillsatt en kommitté, bestående af föreningens ordförande: amiralinna L. Dyrssen, fru von Eckermann, Svedelius, von Sydow, slöjdinspektisen i Stockholm fröken Blomberg, samt folkskoleinspektören professor F. von Schéele, för att ordna samarbetet.

Slöjdinspektisen, som handleder Lundinska slöjdkursens elever, har anmodat dessa att i folkskolan i Stockholm åse arbetet. Dessa elever komma ju sedan att utgå som slöjdlärarinnor, och det är synnerligen befrämjande för Röda-korsarbetets utbredande, att de ej stå främmande för de modeller, som skola tillverkas.

Naturligtvis vore ett önskemål att så småningom få in arbetet i den obligatoriska slöjden. Att sy en skjorta eller fälla ett lakan, som kunde komma ett landets behof till nytta, vore väl också en uppgift. —

Ännu så länge tänker man sig blott arbetet som ett frivilligt sådant, och i staden, där barnen ej ha så långt till skolan, ställer det sig ej så svårt att genomföra det som på landet.

Till en början skall arbetet i Stockholms folkskolor ordnas så, att två hufvudledarinnor utses inom hvar skola, och två inom Röda Korset. Hvar arbetsafton skall afslutas med ett kortare föredrag, helst i fosterländsk anda, och vi våga hoppas, att många skola vara villiga att offra tid och kraft för ett arbete, som afser Sveriges väl.

JULIA SVEDELIUS.

STORHET.

FRÅN ÅNGARN jag såg
hafvet, som stillnadt låg.

På blånande yta
i sol sågs flyta
en snöhvít rand,
en skumbård långt utmed land.

Jag sporde kaptten.
Hans ansikte sällsamt sken.
"En jätteväg,
som oceaner berört på sitt tåg,
som rullat kring jorden
och stannat till sist i nordnen".

Skyhöga svall,
din saga är all,
din skimrande prakt
till ro sig lagt,
ditt majestätiska jubelskri,
vida förnummet,
dog i skummet,
som blicken halkar förbi.

FREDRIK NYCANDER.

Den bittra natten.

DET VAR DEN TID på dygnet, då staden domnar af på ett par timmar, då dess spruckna och dammiga hud får sin nödtorftiga aftvätning och gaslyktorna stå frysande och bleka i hyn i den kalla pusten från gryningen, som nalkas långt ifrån.

För den sjuke, som icke gärna sof, var detta dygnets bästa timmar, ingen vällust var större än den att ligga med slutna ögon, klarvaken, men alldeles stilla, och höra det eviga bullret sjunka och försvinna i fjärran, icke dö helt och hållet, men domna, som vågornas dån, då hafvet sjunker vid ebbitid. Tystnaden kom då till hans säng och smekte hans panna, äfven hans kamrater i bäddarna bredvid fingo vanligen en stunds ro, deras plågor och suckar slocknade, och han hörde blott hur sjukhusets elektricitetsmaskin arbetade, doft, djupt nere ifrån, som vore det jordens outröttliga hjärta, som sloge.

I ett hörn af salen brann, bakom en tät bladväxt, som kastade jätteskuggor ut öfver de släta väggarna, en ensam lampa. Där borta vid ett litet bord satt nattsköterskan med hufvudet stödt i händerna, och den sjuke, som låg i närheten och oafvänt betraktade hennes orörliga silhuett, undrade hvad hennes erfarna och ömma händer hviskade till hennes panna i denna tysta natt.

Till sist då hennes absoluta stillhet börjat pina honom, rörde hon på sig, tog bort ena handen

och lade den ut framför sig på bordet, som när man lägger bort en sak man är trött af att hålla. Ansiktet blef därvid fritt, detta öppna ansikte, där han till nu trott sig känna hvarje skiftning, och han såg, att hon var pinad och trött och blott genomvakade natten med ett yttre, tränadt tålmod.

Det kom en hård beklämning öfver honom, som jagade bort tystnadens och mörkrets frid ur hans sinne.

— Detta, tänkte han, är en helig natt, en af de stora högtidsnätterna. Hela dagen har man prisat Gud i kyrkorna, syster har också haft ledigt för att göra det, men jag har aldrig sett syster sådan. Ingen af oss har sett henne sådan, ingen skulle ha trott det om henne, jag önskar, att jag kunnat sofva och så sluppet.

Han gjorde en otålig rörelse och vände sig med en bitter suck inåt väggen. Hon lystrade ögonblickligen, kom fram och satte sig bredvid honom.

— Jag kan icke sofva, syster, hvad skall jag göra? När kan jag sofva?

Hon svarade lugnande, med vänlig och hoppfull röst, men han märkte, att han, som för ett par timmar sedan skulle låtit trösta sig af henne som ett barn, i detta ögonblick icke trodde mer på henne än på de andra sköterskorna eller doktorn, d. v. s. icke alls. Hennes själamakt var bruten med ett. Hon var plötsligt icke längre den starka framför andra, och han undrade för första gången, hur hon skulle känna det att likväl dag och natt få andras alla bördor att bära.

— Hvad är det med syster, hviskade han, ingenting? — jo, jag har sett, fast ni icke märkte det, och ni såg just lika hjälplös och vanmäktig ut som vi alla. Jag blef så bestört, kan knappast fatta det. Syster ser alltid glad ut vid dagsljus.

— Så, ni iakttog mig, sade hon nästan förebrående. Jag trodde inte att jag behöfde vara föresyn för andra också på nattvakten. Förresten — — nog borde ni kunna fatta, fast ni själf är så orubbligt modig och stark —

— Jag?

— Ja, visst, — jag har haft en sådan hjälp just af er styrka — nog kan ni fatta, har ni inte en gång hört sägas, att där kan vara för oss andra ögonblick, ja, dagar och nätter så bittra — — och när smärtan där innerst — hon tog med handen mot hjärtat — bränt ända ut till skalet, då kan vi inte hjälpa, om den skulle synas.

— Jag har "hört sägas" det, sade han och log i mörkret. Men jag trodde aldrig ett ögonblick, att också ni — —

— Men hvad i all världen trodde ni då om mig?

— Det skall jag säga er. Jag trodde just som alla de andra alltjämt tror. Ni var för oss Modet och Tryggheten förkroppsligade, den som stod öfver alla jordiska affekter, den som alltid visste råd, aldrig förlorade sinnesjämvikten i någon belägenhet och hvars fattning inte kunde rubbas. Ni har sett allt, tänkte vi, men fasar icke för något och kan ännu skratta, då kan väl också vi — och så gick det. Vi fick kraft till allt i er närhet, att pina oss fram till lifvet eller döden.

Hon visste, att där låg en del sanning i hans värdesättning af hennes betydelse för de sjuka, ehuru han öfverdref som alla som vaka. Men hon måste samtidigt tillstå, att hon tyckte sig vid trötthetens gräns, fylld af modlös leda, af fåfång längtan och svagare än den svagaste af patienterna, utan ens viljan till att vilja mera.

— Jag måste bikta, tänkte hon i djupet af sin olycka. Är han inte själasörjare på sitt vis?

MOT ROSEN

har Salubrin visat sig vara ett verksamt medel, och många hafva befriat sig från återkommande ansiktsros medelst Salubrinbehandling.

Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Specereri- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & Co., Stockholm.

PÄRMAR

till IDUN 1908 och föregående år

tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmar, röda med guldtryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

JAG BÖRJAR den här teateröfversikten med det bestämda påståendet, att Sverige i närvarande stund icke har en ypperligare skådespelerska än fröken Borgström. Hon är så sann på scenen, att man tror sig se en bit af lifvet själf, då hon spelar. Hon gör icke rollen, hon är figuren — och mera kan man inte begära. Hennes Jaqueline i den franska komedien "Kärleken står på vakt" af Robert de Flers och G. A. de Caillavet ger ett markant vittnesbörd om hennes konstssammansättning af intelligens, känsla och strålande naivitet. Själftva uppgiften hör visserligen till de tack-sammaste en skådespelerska kan finna, utrustad som den är med alla de lynneshöfningar, känslöstämningar och inkonsekvenser, af hvilka en ung kvinna består, då hon är som mest tilldragande, men det måste hög artistisk kultur till för att den sceniska framställningen ej skall brista i valören. Och det är denna kultur fröken B. besitter.

Den något ytliga men spirituellt skrifna komedien om äktenskaplig otrohet, som botas af den vaktande kärleken, får äfven på öfriga händer ett utförande värdigt Dramatiska teaterns rangställning. Sålunda är hr Hedqvist mycket öfvertygande i den lättsinnige och hållningslöse äkta mannens skepnad, hr Palmes tafatte vetenskapsman af sant komisk och rörande verkan, fru Håkansson i dubbel mening lysande som en gammal markisinna, hr Olsson och Lavén typiska och muntrande, den förre som abbé, den senare som en något kantsliten världsmän o. s. v. Interiörer och dräkter fullständiga med sin elegans komediens parisiska ton.

"Vännen i huset" af samma författarbolag har däremot ej några egentliga litterära förtjänster att stödj sig på. Det är ett lustspel som många andra, byggt på det outslitliga otrohetstemat, men som sådant ganska roande, tack vare hr Winnerstrands tolkning af den stackars husvännen, hvars fromma tjänstenit och blyga tillbedjan af frun i huset utgör styckets komiska centrum. Fru Winnerstrand var skälmsk och charmant som hustrun, och bland innehafvarne af de många birollerna utmärkte sig i synnerhet fru Barklind som en af världsstadsflorans små bulevardblommor.

En öfverraskningarnas och de oberäkneliga banornas man har Bernard Shaw ju alltid varit som författare och dramatiker, men en fullblodsmelodram af den store paradoxmakarens och samhällsbebabbarens hand var dock en oväntad sensation för vår teaterpublik. "Djävulens lärjunge" skulle vara ett riktigt idealprogram för en folk- och förstadsteater; för Svenska teaterns en smula mera raffinerade premiärpublik föreföll det icke alltid så lätt att släpas med genom de grofva effekterna ända fram till galgen och repet om halsen. I alla fall — det gick, om också en smula

ryckvis, först och främst tack vare hr Wingårds omedelbara och ungdomligt käck framställning af "den ädle skurken" samt hr Svennbergs väl tillvaratagna korn från den högre komedien.

Att Södra teatern i stället för att spela tredje klassens franska farsor, som denna scens artister för öfrigt ej äga förutsättningar att kunna ge en acceptabel gestaltning, uppför folkstycken, där handlingen och karaktärerna ligga oss närmare, är uteslutande förståndigt af direktionen och värdt erkännande.

Algot Sandbergs folkkomedi "Guldlock" har visserligen flere brister än förtjänster, groft tilltyxad som den är och oförmedlad i tonen, men den är dock ett föredraga framför de skabrösa fänerierna från Paris och kan ur sådan synpunkt rekommenderas.

Folkteatern har gjort lycka med en tysk fars "Schölers pensionat". Den ovanligt uppslupna historien stöddes af ett på flere händer ledigt utförande.

Till sist har anmälares att påpeka hr Emil Hillbergs föredrag om "skådespelarens konst, skådespelaren och tyska teaterreformsträfvanden". Den erfarna

konstnären hade många tankvärda ord att säga om teaterns kulturvärde och konstvärde samt om skådespelarnes utbildning och de brister, som hittills vidlåda densamma.

De reformer han föreslog för utbildningens höjande torde vara något att tänka på.

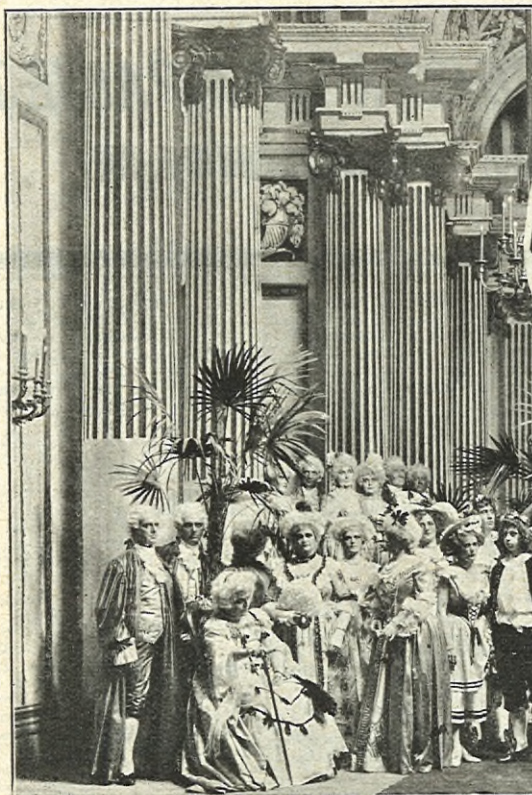
I dessa på teaterpremiärer öfverflödande dagar har äfven operan fört fram en nyhet: "Spader dam," af P. Tschaiowsky, texten bearbetad efter en af Puschkins noveller med samma namn. "Spader dam" är en gammal grevinnan, som under sina ungdomsår varit en storspelerska och en gång vid gröna bordet förlorat en ofantlig summa, som hon ej kunde betala. En grevne Saint-Germain, som är hemma i svartkonst, lär henne hur man på vissa tre kort skall få en osviktig tur vid spelbordet; sedermera yppar hon hemligheten för två af sina beundrare. Men om en tredje, genomträngd af kärlek, med våld tvingar henne att förråda de tre korten, skall hon dö. Denne tredje blir en tysk officer Herman, som älskar grefvinnans dotterdotter Lisa och som, gripen af spelpassionen, hotar att skjuta den gamla, om hon ej vill yppa de tre kortens valör. Grevinnan skrämmer till döds af hotet och går sedan igen som vålnad, för att meddela hemligheten. I besittning af densamma har Herman ej tanke för något annat än spelets lockelse, kärleken existerar icke längre för honom, och han finner slutligen sin död vid spelbordet efter att Lisa förut, i förtviflan, tagit sig af daga.

Den Puschkinska dikten har som libretto blifvit ej så litet förvanskad, och att den är föga lämplig som operahandling framgick med all evidens af det långtrådiga och delvis puerila intryck operan gjorde.

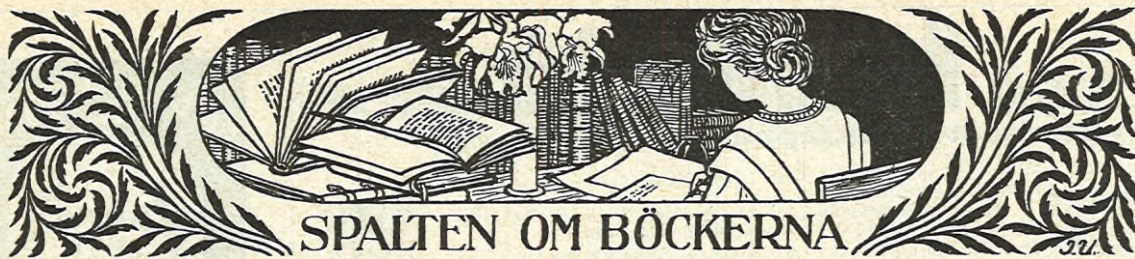
Musikaliskt har den ej heller mycket att ge, om man undantager fjärde tablans karaktäristiska tonmålningar i scenerna med grevinnan och hennes tjänarskara, vidare dödsscenen, grevne Tomskys berättelse om korten i första tablån och herdespelet i den tredje.

Herr Stockman var vokalt en rätt passabel Herman — den dramatiska framställningen utgör ju fortfarande hans svagaste punkt —, fru Oscar som Lisa spelade och sjöng förtjänstfullt den tämligen tråkiga rollen och fru Jungstedt var karaktäristisk i den gamla grefvinnans demoniska skepnad. De mindre ingripande partier hade goda representanter i fröken Edström samt hr Oscar och Strömberg. På uppsättningen är nedlagd stor omsorg, men den öfverskyler ej operans stora brister som tondramatisk produkt.

Den länge signalerade svenska operetten "Fortunas gunstling" af tandläkaren Karl Gilck i Malmö blef en afsevärd framgång för sin upphofsman. Handlingen, som i början tar en väl hotande form — en polsk furste spelar på själfva bröllopsdagen bort sin unga hustru, och vinnaren, en ung löjtnant, reser sin väg

Öfre bilden. Dramatiska teatern: "Kärleken står på vakt", Erneste — hr Palme, Jaqueline — fröken Borgström. Nedre bilden. Kungliga teatern: "Spader Dam". Herdespelet i 3:e tablån. Ateljé Jæger foto.

SPALTEN OM BÖCKERNA

IDUNS BOKLISTA upptar *hädanefter* titlarna på samtliga insända nyttkomna böcker. De arbeten, som dessutom önskas granskade af våra fackanmälare (för skönlitteratur friherrinnan *Marika Stjernstedt m. fl.*, för ungdomslitteratur seminarieadjunkten *Marie Louise Gagner*), böra tillställas redaktionen i *tvenne exemplar*.

AUGUST STRINDBERG: *Stora landsvägen, ett vandringsdrama i sju stationer.* — När vi öppna boken, befinna vi oss på Alperna, framför en vägvisare med två armar, den ena pekande uppåt, den andra nedåt. Jägarn, dramats hufvudperson, kommer in.

Ar: *... dit går vägen uppåt, ditåt ned!
... så kommer man ju alltid, jag vill uppåt.*

Och så:

*Jag gick för länge ibland människorna
och satte bort min själ,
mitt hjärta, mina tankar;
det andra tog man, stal man —
man bakband mig med vänlighet,
med gåfvor, som jag ej begärde;
ja, det var varmt att gå därnere
ur hem i hem, vid vackra bord,
musik och blommor, ljus och glas.
Men värmen steg, och det blef kvaft —
då skar jag af förtöjningen.*

Här kan han andas, här är luften fri, här förgifta ej "andras andedräkter". Här har han frid, ehuru ensam och ödmjuk inför det väldiga. Molnen brista, och han ser jorden, den fagra fresterskan, som lockar tillbaka; underbara syner. Men nej. Där kommer Eremiten och spörjer, hvad vill han här, och han svarar: söka sig själf, som han förlorade därnere.

Så börjar dramat — och vandringen. Lef lifvet ut, gå ner igen, det är ej farligt, säger Eremiten:

*Gif ut ditt mynt, du får't igen,
häruppe finns ej någonting att vinna,
ty sten är sten och snö är snö —
men människor det är annat.*

Och han går då åter ned, samman med Vandrarn, ett för honom okänt sällskap, men som i själfva verket är en klyfning af hans egen person, den ene såväl som den andre språkrör för författaren själf.

Jägarn och Vandrarn passera nu, under dramats vidare gång, de olika stationerna. Hvad möta de icke af kif, ofrid, af hat och låga drifter, af mänsklig dumhet, förfärande och nedslående! Det är ett spel af lifvets onda makter sådant Strindberg ensam kan upprulla det. Vi möta hans vedergällningstanke som ofta förut, trängtan till ödmjuk botgöring och till att rättvisa må skipas, men också den hopplösa känslan af tryck under en förföljelse, som ingen nåd vet af, och som synes drabba blott för att drabba. Den gamle japanen — den tredje af dem, som ha att uttala dramats tankar — säger, då han blir tillfrågad om hvad, som var det svåraste att tåla:

*Jag skonade en gång en fiende —
och efteråt han stack mig ner! —
Ser ni, att nödgas ångra något godt
man gjort — det är ibland det värsta!*

Emellertid, det vore i hög grad orätt att tänka sig det Stora landsvägen vore ett bitterhetens enväldiga uttryck. Dess upphöjda patos ger det alltigenom en annan karaktär. Många äro de sidor, där luttringens mildhet dikterar ord af stor skönhet. Så när den gamle japanen, på Jägarns tal om att "idealet finns ej i praktiken", svarar:

*Jag vet det — men det är ett minne,
ett hopp, en båk att segla efter —*

*och därför: stället fullt!
Låt flaggorna få blåsa ut,
de sitta högt, men synas bättre...
och visa vägen upp — mot solen!*

Likaså äro sidorna där Barnet spelar in, detta tema, hvilket Strindberg behandlar med sublim kärlek, oförglömligt rörande.

Sjunde och sista stationen heter Mörka skogen. Nu är Jägarn ensam, sedan han sista gången mött sitt lilla barn, nu en annans, och skilts från det för att ej "stå i vägen för solen, och skugga på de minstes trädgårdsland". Nu är han färdig, nu har han blott att vänta befrielsen.

*O, evige! jag släpper ej din hand,
din hårda hand, förrn du välsignat!*

Och han ber om välsignelse för hela mäskligheten i honom, där den i honom lider af lifsens gåfva, och för honom själf först, som lidit mest af smärtan — "att icke kunna vara den jag ville!"

Så slutar dramat, enligt min uppfattning ett af Strindbergs märkligaste. Man må förlåta mig de många citaten, hvilka jag funnit vara det bästa sättet att ge läsaren en första inblick i *Stora landsvägen*, då utrymmesskäl förbjuda mig ett utförligare referat.

De två novellböckerna för veckan äro *Sigfrid Siwertz: De gamla och Gustaf Hellström: Snödroppen*.

Samma homogenitet som i Cirkeln ha icke novellerna i *De gamla*. Några af dem stå rätt obetydliga i den öfver 400 sidor digra volymen. Icke obetydliga i den mening att de kunde vara skrifna af hvem som helst, utan därför att vi här ha pretentioner!... Men det vore orättvist och vilseledande att mer än flyktigt uppehålla sig därvid. De gamla är utan tvifvel en bok, som har att befästa Siwertz' anseende som psykologisk novellist. Den uppenbarar dessutom här och hvar ett lynne hos honom, som vi från Cirkeln knappast känna, en sida af ljus och älskvärd munterhet, utan stor abandonment, men med en helt och hållet intagande ton af ömhet i botten. Den mest representativa af novellerna med detta lynne är *Målarbröderna*, historien om fyra gamla herrar, och som har till motto: *Cor ultimum moriens*, hjärtat är det sista som dör. Dit får man väl också till dels hänföra *Räddningsbåten*, i mitt tycke samlingens bästa novell, med sitt vackert ljusa perspektiv kring ett vraköde. — Intrasserande och starka som uppslag äro de stora novellerna *Testamentet* och *Emanuel Enrot*; kanske icke alltigenom öfvertygande, men gifvet pekande på sträfvan efter utvidgning hos den mycket begåfvade författaren.

Till *Gustaf Hellströms* bok — hvilket felaktigt omslag! Man tror sig få en öfversättningsroman af det kvasilitterära slaget i händerna. Detta sentimental par i snöyran, med författarens litet kärft klingande namn som en grind i förgrunden! — Näväl man öppnar boken med förtroende, ty man har läst *Gustaf Hellström* förut, man vet att han kan sitt språk och man minnes hans behagliga skepsis.

Man blir inte besviken. Den första novellen, *Barnet*, en borgerlig historia, afhandlar ett tämligen alldagligt öde. Den refererar trovärdigt, godt, och trots författaren ej fattar sig alltför kort, får han läsaren pålitligt med sig — som förut. Men det är mer. Det är här en fördjupning i känslan, som är ny. Emellanåt tangeras sentimentaliteten — och man föreskickligt förbi den. Det ligger en verklig och enkel godhet bakom dessa sidor. — Djupare som psykologiskt grepp söker sig emellertid den andra novellen, (de äro ej fler), *Underbarnet*, som till motsats mot den förra är betydligt skarpt skisserad. Bägge handla om kvinnor, om den alldagliga och om undantaget. Kanske är det som sig borde att undantaget fått så liten plats. Det må bli läsarens ensak, om han beklagar det eller applåderar därtill!

I sanningens tecken, en byhistoria af Märta Starnberg är en tendensbok. Den häfdar den ogifta moderns rätt till sitt barn inför allt folkets ögon, och belyser satsen med ett exempel. Med samma åskådighet och poetiska lust som i *Mikal*, den gammaltestamentliga historien, rör sig ej här författarinnan. Men boken är, oförbehållsamt sagdt, en sympatisk bok — jag talar ej nu om dess syfte, utan om dess för-synta ton. Dess stil är god, kort, precis, och den stora scenen där hjältinnan-barnamodern och hennes far, den gamle kronofogden, ha sin uppgörelse med umgänget, byskvallrets och den hjärtlösa konvenansens företrädare, blir ej osannolik för läsaren, trots det något osannolika i idén.

Jenny Engelke, som utan tvifvel redan torde ha en gifven läsekrets bland älskarne af hennes speciella genre, pastischen, kommer nu med en ny bok: *Landtprästens sockenkrönika*. Den synes vara fortsättning på ett föregående arbete, och det är synd att författarinnans blygsamhet förbjudit henne att nämna detta. Dessa "bref från femtioalet" låta emellertid med säker behållning läsa sig äfven isolerade.

Det vore oriktigt mot den stora del af publikum, som håller sig till detektivlitteraturen, att under tystnad förbigå *Klubben "Mörksens gärningar"* af *Hugo Falk*, svenska detektivhistorier. Det är nämligen roliga detektivhistorier, dessa svenska, väl så roliga som många jag läst från utländsk marknad. Författaren medger själf att de kanske icke äro så absolut originella, men han medger det i ett företal af så godt humör, att man genast är beredd att låta sig nöja och icke se något skäl till att ej gynna dessa alltigenom trefliga och godmodiga svenska uppdagare af svenska brott!

MARKA STJERNSTEDT.

JONAS LIE PÅ SVENSKA. Det delvis berättigade krafvet, att svenskarne skola följa med den dansk-norska litteraturen på originalspråket, urvattnades hastigt till ett slagord, som helt tanklöst vill häfda att öfversättningar från de andra nordiska språken till svenska icke böra förekomma. De flesta svenskar ha dock så pass stora svårigheter med en dansk-norsk text, att de snart tröttna på en lektyr, där förstälelsen af det lästa oupphörligen slår slint.

Man måste därför hålla förlagsfirman *P. A. Norstedt & Söner* räkning för, att den enligt Lie's egen uttalade önskan åtagit sig utgifvandet af hans *Samlade skrifter* på svenska.

Verket utgifves i häften à 40 öre. Häftena, af hvilka två redan föreligga, utgifvas tre gånger i månaden och bli inalles 66. Samtliga Lies 31 skrifter komma alltså att kosta blott 26 kr. 40 öre, eller ungefär en fjärdedel af originalupplagornas pris. Denna folkupplaga förtjänar den vidsträcktaste spridning.

Lies berättelser lämpa sig för alla, roa alla. Och de höra dessutom till nordens klassiska litteratur.

Bygglådan "Den lille Muraren" (Patent) och Moddellermassan Vazin (Namnet inreg.)

äro de bästa, nyttigaste och intressantaste julklappar för barn af alla åldrar.

Vi citera en auktoritets (framstående skolman) uttalande om dem:

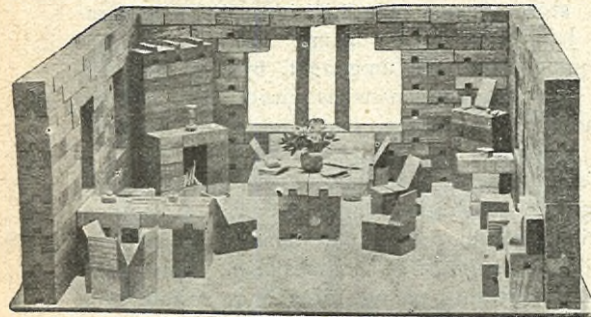
"Af alla leksaker jag hittills sett ställer jag obetingadt främst Bygglådan "Den lille Muraren" och Moddellermassan Vazin. Under största förtjusning sitta mina 4 barn sysselsatta därmed timme efter timme, luggande af dagen en tankeskärpa som jag ej väntat. Jag anser bägge som verkliga uppfostningsmedel och torde i synnerhet Vazin lämpa sig att införa i skolorna som undervisningsmaterial."

Vi hafva sett mästerverk af såväl Bygglådan som Vazin utförda af barn, hvilka man ej kunnat tilltro sådant. En intelligent gosse eller flicka har i båda ett material som eggar fantasien. Ett trögare, skenbart mindre begåfvadt barn, visar ofta för att tändas. Intet kan utveckla intelligenta barns förmåga till sådant.

att "gnistan" finnes — den behöver blott näring mäta sig med en verkligt god leksak i förmåga att förstånd och att väcka slöa barns slumrande lifsandrar. För mera försigkomna barn, eller gemensamt till flere, är "Den lille Muraren" N:o 0 med 1,000 tegelfärgade träklössar

En verkligt ståtlig julklapp.

De kunna med denna bygga slott, villasamhälle, fästning med vallar, kyrka, fabriker o. s. v. En Moddellråda Vazin därtill ökar värdet. A bilden är möbels tillverkad af Bygglådan, vas, blomkruka, böcker, skrifttyg etc. af Vazin, o. detta af ett barn, som fört ej haft Vazin i sina händer. — För mindre barn är Bygglådan N:o 1 eller 2 tillfyllest. De kunna därmed bygga mindre hus i alla möjliga stilar och storlekar. De kunna af Vazin till en början

Salong.

FABRIKEN PILEN, Asarum B.

Rikstelefon: Karlshamn 300.

Telegramadr.: Pilen, Karlshamn.

Lars Monténs Neutrala Kärntvål till yllevätt och Oleintvål till linnetvål användes lämpligast sålunda:

»1/2 kg. tvål kokas i 2 liter vatten; när tvålen är upplöst, tillsättes under omröring 20 & 25 liter ljumt vatten; i denna utspädda lösning neddoppas plaggen. Vid yllevätt böra såväl lösningen som sköljvattnet hafva 36 & 38 grader.»

Finnes hos de flesta speccerhandlare samt i min butik
N:r 29 S:t Paulsgatan.
Silfvermedalj i Köpenhamn 1888. Guldmedalj i Stockholm, 1897.

Maizena!

Oöfverträffad till såser, bakning, maizenagröt etc., ja! till all matlagning!

God! Dryg! Närande!

Se beskrifningarna på paketernas sidor.

Begär allfid MAIZENA!

Ny priskurant

från Kungsäters Linneväfveri har nu utkommit. Upptager en mångfald nya moderna mönster.

Sändes gratis och franko från
Kungsäters Linneväfveri,
Kungsäter.

Grått hår.

Fullt tillförlitligt medel som återställer håret till dess ursprungliga färg. Endast i
Fanny Gellins Parfymmagasin,
5 Malm Morgsgatan.

SVENSKA LITTERATURSPELET.

Välkommen nyhet för sällskapskretsar. Intressant, lärorikt o. roande! Erhålles i hvarje bok- eller pappershandel, samt mot postförsändelse direkt från förlaget.

Spelet för dagen. Pris Kr. 2: 50.
ESPING & LUNDELL,
NORRKÖPING.

Originalet o. Förebilden

af alla parfymen utan alkohol

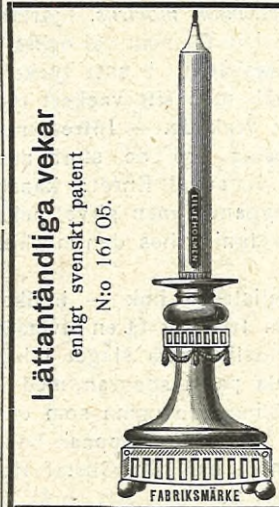
Dralle's Illusion

i fyrton.

Rena blomdroppar utan alkohol. En liten droppe är tillräckligt.

Viol-, Liljekonvalj-, Ros-, Heliotrop-, Narciss-, Syrén-, Vesteria.
Mest välkomna födelsedags- & julpresent. Finnes öfverallt. För efterapningar varnas.

GEORG DRALLE, Hamburg.
Generalrepresentant o. engroslager för Sverige:
HOLGER EIKMANN.
Göteborg - Stockholm.

Lättändliga vekar enligt svenskt patent N:o 167 05.

Liljeholmens Stearinfabriks Aktiebolag.

Kungl. Hofleverantör. Stockholm Sö.

Säsongsnyhet: Pianoljus "Splendor",

hvita och kulörta i engelska typer.

Grenljus

i olika nationers färger.

Annonsera i Idun!

Ärade fruar!

Helfet, lagrad i: ma ost sändes mot efterkräf. 3 & 5 kg. & 1.40 kg.
Kyrkängens Mejeri, Elgarås.

Fjäder och Dun.

Genom direkta inköp från Spanien, Ryssland, Amerika, Kina m. fl. länder absolut bästa inköpskälla. Begär profifierat! **Svenssons Fjäder- & Filtaffär,** Winsläf. (Största importör in bränche).

MUSIK-INSTRUMENT

af prisbelönt förstklassig tillverkning köpas bäst och fördelaktigast hos
Frälsningsarméns Handelsdepartement,
Östermalmsg. 24 & 26, Stockholm 5.
Stort och väl sorterat lager af:
Gitarer, Mandoliner, Gitarmandoliner, G tarrullor, Violiner, Violonceller, Cittror, Konserter, Dragspel, Klarinetter, Flöjter, Mässingsinstrument, bästa utländska o. svenska tillverkn. Trummor, Fodral, Strängar o. öfriga tillbehör till musikinstrument. — **ORGELAR** och **PIANINON** från de förmästa fabriker inom landet.
Begär vår illustrerade priskurant, som på begäran sändes gratis.

SPECIAL-SOJA.

Yppersta sås till soppor, kött, vildt, fisk m. m.
Tillverkad efter japansk metod.
Kontr.: Prof. Lagerheim.
Försäljes hos Hrr Specceri- o. Viktualiehandlande.
A.-B. TH. WINBORG & Co.
STOCKHOLM.
Kungl. Hofleverantör.
Guldmedalj "för utmärkt god Soja, Ättika, Senap och Såser, samt som uppmaning till framgångsrik täflan med utlandet."

Vi sända mot efterkräf eller postförsk. franko ett par eleganta Damkängor rosscheveraux, Molier skärning, stora ringar, randsydda, till det låga priset af Kr. 9.50. Finnes i långsträckt (fransk) facon med och utan lacktä-hätta, eller bred (amerikansk) facon med cheverauxtä-hätta. Uppgif n:o och facon. Aktiebolaget City Skomagasin, Göteborg. Rikstel. 91 79.

Många variationer. Begär priskur.
Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Försäljningsmagasin:
Beridarebangatan 27, Stockholm.

bäst, billigast. Illustrerad priskurant gratis. Hofjuvelerare
K. Anderson.
i Jakobstorg, Stockholm.
Prenumerera på Barngarderoben!